

Milí čtenáři Literky,

tak jako do Rajhradu poprvé zalétly bílé volavky, tak také já jsem se poprvé vypravila na roztodivná a malebná místa Moravy, která jsem doposud nepoznala. Ne ovšem výletně ani za poznáním, nýbrž jako „krotitelka“ literární múzy. Krocení literární múzy - tedy kurzy tvůrčího psaní, jež už léta pořádáme v rámci soutěže pro mladé autory Skrytá paměť Moravy, si získaly již své příznivce a ohlas mezi studenty a žáky. A zde vyvstává otázka: „Dá se vůbec literární múza zkrotit?“ Když vidím na seminářích, při hravých úkolech s texty, dychtivé a rozzářené oči dětí a cítím, jak kolem létá tvořivý duch, jsem si jistá, že múzu nekrotíme, ale lákáme na milá setkání...

V letošním ročníku se setkáváme s novým tématem Kořeny. Kolik různých konotací vyvolává toto slovo v nás? Od spleťtých rodových vazeb, košatých rodokmenů, vztahových problémů mezi generacemi, po bohatou historii se symbolikou kořenů stromů, silou a soudržností, ukotveností či vykořenění, odcizení a spřetrhání přátelských vazeb. Ovšem také velmi inspirativní může být i krátký rozhovor dvou starých kořenů v básni Christiana Morgensterna Dva kořeny (v překladu Josefa Brucknera), který jsem si sama oblíbila. Dva kořeny kdes pod jedlí/do mechu tiše usedly. / O tom, co v špičkách šumí les, /popovídat si chtějí dnes. /Neverka pro ty starochy/na větvi plete punčochy. /„Och,“ řekne jeden, druhý „ach“, /a končí hovor v malinách.

Ať už se studenti rozhodnou zúčastnit se soutěže nebo jen tak poškádlí svou múzu, všem mladým pisatelům přeji hodně zdaru! Všichni se budeme těšit na literární plody jejich fantazie, které si přečteme také v letní Literce. Hezké dny s literaturou. Miroslava Šudomová

Zdeněk Gába

verse měsíce března

Ach nejsi nejsi nemáš moci
dostat se do mých vzpomínek
slepá údolí kleny noci
a sutě zdivočelých řek
Tvůj odraz v nich je sněhu bledší
tak nech mě již ó již mě nech
Vždyť je to možná zbytečnější
nežli jsou mince v pramenech

ze sbírky Lítost

3 otázky pro Blanku Rašticovou

Představíte čtenářům výstavu Cyrilometodějský Velehrad?

Přibližuje období Velké Moravy a působení cyrilometodějské misie, zřízení církevní provincie a dílo Konstantina Filozofa. Část je věnována historii Velehradu, cisterciáckému klášteru i novověkým dějinám, neboť Velehrad se od poloviny 19. století stal poutním místem a centrem dialogu mezi východními a západními Slovy. Připomíná návštěvu papeže Jana Pavla II. v roce 1990 a současnou podobu oslav svátku sv. Cyrila a Metoděje. Vedle fotografií, map a nákresů nabídne sbírkové předměty z fondu Slovákého muzea v Uherském Hradišti, tedy velkomoravskou keramiku, archeologické nálezy dobové pohlednice, drobnou devoční grafiku – svaté obrázky a rukopis Slavný rok 1863 na Moravě a na Velehradě od Františka Pluskala Moravičanského, lékaře, historika a archeologa.

Jakým tématům se budete věnovat v březnovém StřeDění?

V přednášce nazvané Duchovní tradice Velehradu se chci zabývat dějinami Velehradu od půle 19. století do meziválečného období a historií cisterciáckého kláštera. Ráda bych objasnila, proč nelze ztotožňovat Velehrad s velkomoravským Veligradem. Vzpomenu polemiku rajhradského benediktina Bedy Dudíka s Vincencem Brandlem (tzv. velehradská otázka) i snahy o povznesení kláštera a baziliky v polovině 19. století v souvislosti s milénium od příchodu sv. Cyrila a Metoděje. Poslední část bude patřit duchovnímu rozvoji Velehradu po roce 1890, kdy se jezuitům podařilo vytvořit z něj nejvýznamnější poutní místo na Moravě, připomenu unionistické sjezdy, vytvoření Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, vznik Akademie Velehradské a vybudování jezuitského gymnázia.

Prozradíte něco o své tvůrčí metodě?

Chvilé s knihou je pro mne nejlepším odpočinkem, spolu s odbornou literaturou čtu ráda také beletrii s historickou tematikou. Nepohrdnu ani detektivkou či humoristickým románem. Mezi oblíbené autory patří Ludmila Vaňková, Josef Bernard Prokop, Vlastimil Vondruška, také Jan Karonová (její příběhy otce Tima mne vždy pohladí po duši), Betty MacDonaldová, Gerald Messadié, opomenout nemohu ani Axela Munteho a jeho Knihu o životě a smrti.

PhDr. Blanka Rašticová, odborná historička Slovákého muzea v Uherském Hradišti

Grafická sbírka rajhradského kláštera a umělecký mecenát rajhradských benediktinů

Stejnomená kniha z pera Lucie Heilandové čtenáře přenáší do prostředí skvostných uměleckých sbírek rajhradských benediktinů. Rozsáhlá umělecká sbírka vyjadřovala především význam, postavení a prestiž kláštera. Prostory klášterní prelatury dříve zdobila obrazová a grafická kolekce, srovnatelná s obdobnými chloubami světské aristokracie.

V úvodu je vysvětlen význam sběratelství a uměleckého mecenátu v době pobělohorské a jeho vývoj. Publikace poskytuje vhled do honosně vybavené a uměleckými sbírkami opatřené prelatury, kde nechyběl ani biliárový pokoj zařízený v rokokovém stylu. Dozvídáme se, jaký byl postup úprav a vybavování interiérů a jaký konkrétní podíl na tom měli jednotliví představitelé kláštera. Připomeňme, že prelatura byla dostavěna ve 40. letech 18. století. Na prvotní výzdobě se podílel poslední probošt Otmar Konrád. Opat Viktor Schlossar nechal zřídit v prelatuře obrazárnu spolu s muzeem.

Pozornost je zaměřena na formování obrazové sbírky, jejíž základ byl položen za probošta Benno II. Brancouzského na přelomu 17. a 18. století. V průběhu 18. století se počala budovat později velmi rozsáhlá grafická sbírka a právě její obsah je ústředním tématem knihy. Zahrnovala portréty rajhradských proboštů a opatů, členů panovnického rodu, veduty, krajinomalby či pohledy na samotný rajhradský klášter. Sbírkou byla vytvořena bez zvláštních uměleckých ambicí a stejně jako obrazová sbírka se vyznačovala značnou pestrostí. (lvk)

Výtvarná sbírka Petra Dillingera

Ve sbírkách Památníku písemnictví na Moravě je soustředěna část tvorby grafika a ilustrátora Petra Dillingera (1899-1954). Ve fondu nalezneme rozsáhlou ukázkou zkušebních tisků dřevorytů, chronologické soupisy všech jeho ilustrací, poštovní tvorby (známky, tiskopisy aj.) a příležitostných grafických prací, dále soubor litografií Dolních Kounic či kopie litografií ze studií na AVU. Dillinger ilustroval mnoho knih české zahraniční provenience, např. Malostranské povídky, Babičku, Zločin a trest. Vyhotovil sérii kreseb a rytin k příběhu Dona Quijota, dva originály ilustrací a šest tisků ze dřeva na ruční papír se nacházejí ve sbírkách Památníku.

Petr Dillinger studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u profesora F. Kysely, posléze na Akademii výtvarných umění v Praze, kde mezi jeho učitele patřili M. Pirner a M. Švabinský. Krátce pobyl také u F. Kupky v Paříži. Byl přijat do sdružení českých umělců grafiků Hollar. Roku 1928 se stal profesorem na Škole uměleckých řemesel v Brně a byl přijat do Skupiny výtvarných umělců Brno (SVU). Na konci války se vrátil do Prahy a od roku 1950 zakotvil na Vyšší škole uměleckoprůmyslové, kde vedl oddělení knižní a užité grafiky. (lvk)

Georg Joseph Kamel a klášterní kamélie ...

V rajhradských klášterních chodbách opět rozkvétají kamélie. Očím návštěvníků lahodí pro svou sytou barevnost (bílé, růžové a červené květy), žel už ne tak čichu. Až na jednu výjimku tento druh rostlin totiž v květenstvích nevytváří žádné aroma. Své jméno získaly po významném botanikovi, lékárníkovi a jezuitském misionáři Georgu Josephu Kamelovi (1661, Brno - 1706, Manila, Filipíny). Pracoval v Brně, později také v Jindřichově Hradci a v Českém Krumlově, jako lékárník. V roce 1688 byl povolán na zámořskou misijní cestu do Manily. Zde působil jako lékárník a misionář, zároveň zkoumal místní flóru a sepisoval své poznatky do herbáře, které doplnil o precizní kresby. Poprvé například popsal rostlinu *Strychnos Ignatii* (kolčiba hořká) nebo jeden z druhů kamélií. Paradoxně byl však popsán rod *Camellia* až v roce 1753 - a na počest Kamela i pojmenován - švédským přírodovědcem Carlem Linnéem. V 19. století se objevily ještě pokusy nazývat kamélie velbludkou nebo velbloudkou (díky překladu jména Kamel). Můžeme být tedy rádi, že tato „zimní růže“ si ponechala své krásné jméno a může se hrdě ukázat světu (a díky cílené péči zahradníka Radka Mrhače) také návštěvníkům Památníku ve své kráse. (mš)

Za Krocením literární múzy v Boskovicích

V rámci soutěže Skrytá paměť Moravy probíhají intenzivně od ledna do konce března kurzy tvůrčího psaní Krocení literární múzy, o něž je v letošním roce nebyvalý zájem. Dne 2. února se uskutečnily tři semináře na gymnáziu v Boskovicích. Zorganizovala je Mgr. Michaela Jančíková, která zde vyučuje český jazyk a výtvarnou výchovu. Zapojila dvě skupiny studentů starší kategorie, přičemž v jedné byli soustředěni dohromady studenti z gymnázia a Střední pedagogické školy v Boskovicích (Mgr. Milena Ošlejšková). V rámci první kategorie od 12 do 15 let se zúčastnily více než čtyři desítky žáků ze Základní školy Boskovice (Mgr. Pavla Kotoučková) a z nižších tříd gymnázia. Ve všech skupinách vynikala řada talentovaných studentů, jejichž bezprostředně vytvářené texty hýřily nápady. Účastníci

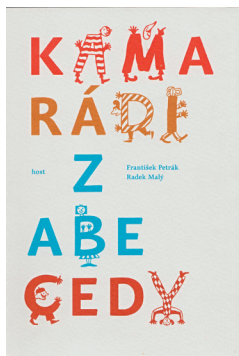
„Krocení“ byli velice komunikativní, ale zároveň i disciplinovaní. Je třeba ocenit, že velmi aktivně spolupracovali jak s lektory, tak i navzájem mezi sebou. Většina studentů dokázala pohotově reagovat na podněty a připravené náměty, předvedli svou širokou slovní zásobu a až neskutečnou fantazii i schopnost smysluplně srovnat myšlenky ve srozumitelný a čtivý text. Bylo potěšením s nimi pracovat. O literární talenty v Boskovicích (ale i jinde) není zkrátka nouze. (lvk)

Genius loci a svatý Rupert

Jarní lyžování v Alpách může nabídnout také inspirativní setkání s pamětihodnostmi Salzburska či Korutan. Jejich patronem je svatý Rupert, který údajně zemřel v Salzburgu 27. března roku 718. Pocházel ze šlechtické rodiny spjaté s merovejskou královskou dynastií, byl biskupem ve Wormsu, ale nakonec vyhověl pozvání bavorského vévody Theodona II. a stal se posléze misijním biskupem-opatem obnoveného římského města Iuvavum. To získalo právě v jeho době po místních věhlasných solných dolech své nové jméno – Salzburg. Méně známým faktem už je, že v okolí Salzburgu tehdy převažovalo slovanské osídlení, po kmeni Korutanů ostatně dostala jejich zem i své současné jméno. Rupert založil v Salzburgu v rámci svého působení mezi Slovy benediktinský klášter svatého Petra a pro svou neteř Ehrentrudu klášter benediktinek Nonnberg. Oba dosud stojí, nicméně hlavním kostelem se v Salzburgu stala katedrála sv. Ruperta, kde jsou uloženy světcovy ostatky. Až do cyrilometodějské mise si činily diecéze v Mohuči, Řezně, Salzburgu a Pasově, přímo spojované rovněž se svatými Bonifácem a Jimramem, nárok na christianizaci všech Slovanů v celém povodí Dunaje. Zajímavým pramenem pro studium málo známých dějin přelomu 7. a 8. století může být latinský spisek O obrácení Bavorů a Korutanců z pera neznámého salzburského mnicha. Vedle hodnověrných údajů o Rupertově životě obsahuje rovněž cenné informace také o nitranském knížeti Pribinovi a Sámově říši. Zájemci o historii si jej nyní snadno najdou na internetu i v češtině. (tk)

Kamarádi z abecedy

Na začátek dubnového měsíce 2017 si Památník písemnictví na Moravě připravil pokračování veleúspěšné výstavy Dobrodružství abecedy II. Do tajů a poznávání různých písem, k možnosti vyzkoušet si malbu hieroglyfů či psát na stroji malé i velké čtenáře zavede inovovaná expozice v nových prostorách. Vedle interaktivních prvků se její návštěvníci budou moci až do počátku listopadu také seznámit a nahlédnout do publikací a knih pro děti. Jednou z nich je i knížka Kamarádi z abecedy, z pera Radka Malého a štetce Františka Petráka (2012, 2015). Překvapením pro dětské čtenáře může být, že si do této knihy mohou sami psát či kreslit a tak ji dotvářet.

Každý její výtisk je tak po zásahu malého autora vlastně originálem. U jednotlivě představených písmen je kresba a básnička spolu s prostorem ponechaným pro čtenářovu (a ilustrátorovu) tvořivost. Oba autoři pojali abecedu jako hravý a barevný cirkus a písmenka jako šašky. Tato interaktivní koncepce byla po zásluze ověněna cenou (výtvarná variace na písmena abecedy získala bronzovou medaili na mezinárodním XV. bienále užité grafiky v Brně 1992) a určitě si své další příznivce najde mezi příštími žáčky i dospěláky. (mš)

Co není v TV, jako by ani nebylo

Dvě stě dnů, čtyři desítky lokalit, 160 herců a 1600 kostýmů. To jsou údaje o natáčení nového seriálu České televize Četníci z Luhačovic. Pozorné oko diváka pozná lokace z téměř celé Jižní Moravy. Není tajemstvím, že četnickou pátrací stanici představuje zámek Lesní Hluboké. Rezidence rajhradských benediktinů se nachází sedm kilometrů jihovýchodně od Velké Bíteše. Dříve sloužila loveckým účelům a sídlila zde také klášterní lesní správa. Následně byla využívána jako letní opatské sídlo. Klášteru zámek náležel do roku 1948. V druhé polovině 20. století byl majetkem MNV Lesní Hluboké a Lesů České republiky. Nyní je znovu majetkem opatství.

Také rajhradský klášter posloužil filmařům. Dosud neopravené západní křídlo prelatury se na několik chvil stalo polepšovnou pro nezvedené chlapce. Na chodbách přibýly květiny a nábytek, starou podlahu překryl koberec. Přijímací sál zaplnily stoly a lavice, iluze jídelny byla dokonalá. Na chvíli se do prostor čekajících zatím na svou revitalizaci vrátil spolu s filmaři život, byť pouze hraný. (lvk)

Nejbližší akce Památníku písemnictví na Moravě

22. března 16.00 Středění Blanka Rašticová

Duchovní tradice Velehradu – přednáška historičky Slovákého muzea v Uherském Hradišti Blanky Rašticové spojená s besedou k výstavě Cyrilometodějský Velehrad, jejíž je spoluautorkou.

22. března 17.00 Vernisáž výstavy Cyrilometodějský Velehrad

Doplňená a rozšířená putovní výstava Slovákého muzea v Uherském Hradišti, připravená k 1150. výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu v roce 863.

Hledáme

Pro sbírku Památníku písemnictví na Moravě pátráme po kulturně politickém měsíčníku **Červený květ**, vycházel v letech 1956 – 1969 v Ostravě, jde nám o ročníky 1956 a 1963–1969.

List pro literární politiku **Index**, vycházel v Brně 1929 – 1939 a 1968–1969. Hledáme ročník – čísla: 1933–9,10; 1934–12; 1935–1939 – všechna; 1968–7; 1969–7,10.

Společenská revue **Salon** vycházela jako měsíčník v letech 1922–43. Hledáme r. 1–5; r. 6 – č. 1–11; r. 7 – č. 1, 2, 4–10; r. 9 – č. 5, 6, 10–12; r. 10 – č. 2, 3, 7, 11, 12; r. 11–22.

Rovněž pátráme po dokumentech (korespondence, vzpomínky, fotografie, osobní předměty) spjatých s básníkem **Josefem Kainarem**.

Knihovnu Muzea Brněnska a sbírku Památníku písemnictví na Moravě, vedenou v Centrální evidenci MK ČR (CES ev. č. PPM/006-05-31/3500006) rádi obohatíme o raritní a autory signované tisky, literární dokumenty, fotografie, ex-libris, knižní ilustrace, rukopisy a korespondenci autorů spjatých s Moravou.